

com pròpia del genitiu pl. en l'ètimon PINNA KASTLŌN de *Benicarló*, és la desinència d'aquest cas en totes les famílies lingüístiques indoeuropees, incloent-hi el cèltic i el sorotàptic, el sànscrit, el grec, l'itàlic i fins el llatí arcaic; i en els volums anteriors n'hem identificat ja molts casos en NLL catalans (V., s. v. *Avençó*, Penapurco s. v. *Manyanet*, i el meu opuscle *Top. V. Boí* I, 16, 17; II, 11, 15).

Em doldria tornar a exposar a fons els problemes que presenta l'element CASTL- en els NLL i apel·latius residuals en terres catalanes, puix que vaig plantejar-ho ja, amb pro i contra, de diverses vies incertes, en l'article *castre*, del *DECat* II, 628; on ja anticipava (lín. 31) concisament (llavors dubtosa), la hipòtesi PINNA KASTLŌN '*penya dels castellers*' > *Benicarló*. Per tal de tenir una base lingüísticament homogènia, també podríem admetre PENNO-KASTLON amb PENNO- 'capdamunt', que hom troba a totes les llengües cèltiques (d'ací *Bena(l)cantil* PENNO-LEUCANTINO-).

Allí quedava més dubtós i vague el judici que mereix un mot *castulum* recollit en quatre docs. dels anys 963 a 1040 per Bast.-Bass. en docs. en baix llatí, amb el sentit de «castello»: en efecte allí alternen *castrum* amb *predicto castulo*, aplicats al mateix lloc i en el mateix doc. ¿Es referiria, per ventura, em preguntava jo, a *Castles* > *Carles* o a *Benicarló*? No: això almenys queda clar: tots quatre docs., segons els NNL del context parlen del Penedès extrem-oriental: Gelida, Masquefa, Pierola, i el mateix *castulo vetulo* que esmenten dos d'ells deu ser *Castellvi de Rosanes* (on avui es conserva la imponent ruïna del castell de Sant Jordi). No trobant aquest mot més que en aquest grupet de docs., en llatí prou macarrònic, quèiem en la sospita, com Bast.-Bass., que sigui una corrupció curialesca d'un mot sinònim (més aviat *castrum* que *castellum*, com proposaven els col·lectors).

Ja llavors mostrava jo que el *Castlar* del cat. medieval i el *Clascar* (< *Casclar*) tan freqüent en NLL d'Osona i la Garrotxa semblava fonèticament derivat en -ÀRE o -ÀRO- de KASTL-. I ara, ja no estic gens convençut que en el *Castulo* d'aqueix baix llatí no hi pugui haver una altra romanalla del mot pre-romà KASTLO-, després extingit a la zona barcelonessa.

En un mot, penso que KASTLO- pogué ser la correspondència del ll. CASTRUM en sorotàptic: sense més discrepància que l'amplificació -LO- aplicada a una arrel idèntica, en lloc de -RO- amplificació itàlica. Veg. més proves i corollaris d'aquesta tesi als articles *Casterner* i *Crestadui*.

També hi havia un parònim ben llunyà i no gaire diferent: *Καστωλός* ciutat asiànica, important, a Lídia (Xenofont, *Anabasis* A, I, § 2; ed. G. Budé I, 47. 7); *Hellenica* I, 43; Stephanos Byzantios. Encara que la regió que els clàssics assignaven als celtes gàlates era un centenar de kilòmetres més a l'Est que els límits de Lídia, qui sap si seria fundada i denominada per aqueixos celtes o uns sorotaptics que s'hi barreassin? Recordem que el cat. *tascó* s'ha revelat com germà sorotàptic de *τασχο*- galàtic, i que a Galàcia s'han trobat

també cementiris d'urnes: els reveladors sorotafis.

Potser a Catalunya mateix podem desenterrar un altre descendent d'aquell KASTLON-, romanitzat en CASTULONA. A la Vall d'Assua, de l'Alt Pallars on no consta com a castell però sí com una grossa muntanya, on els Bellera degueren tenir un castell o fort. Pic de *kastalóna*, en el te. de Seurí, que vaig recollir-hi el 1964, de boca d'En J. Lluís Pallarès; mentre que a Olb, em digueren *Kastelóna* amb *e* (xxxv, 197.11). I ja apareix *Castalona* en el *Spill* de Castellbò, a. 1518, ben llegit en diversos passatges o bé (f° 110r^o) mal llegit *Cascalona* (amb *c* errònia). En tot cas la *l* (i no *l*) mostra que això no ve de *castelló* ni de *castell*. Per a un altre *Carles* a Antella, vora el Xúquer, V. infra l'article *Carlet*.

Sobre l'etimologia de *Benicarló* m'havia fet vacillar una dada errònia, que assenyala cap a l'àrab. Convé parlar d'aquesta falsa identificació, perquè figura en un llibre tan manejat com la GGRV: que «els moros en deien *Benigazló*» (p. 868). Enterament infundat: confusió amb un topònim ben conegut però d'un lloc ben lluny d'allà, a la Vall d'Uixó, uns 80 k. al S. de Benicarló. Com a poble antic d'allí ens ho certificava ja el savi local Honori Garcia (BSCC XIV, 474); *Benigaslon* veïnat a la vora del riu Belcaire, repeteix *AlcM.* L'etimologia aràbiga ja l'assenyalà Julià Ribera (copiat per Asín): «Los *Banu-Gaxlon* de Uxó», (BSCC XI, 1930, p. 65, i *Dis. y Opúsc.* II, 214), família distingida entre els moros d'aquella vall. D'un d'ells, *Sa'dún ben Suláimán ben Mufárrig*, dona notícies la *Tekmila* d'Abenalabbar (2666). Es tracta d'un derivat de l'arrel aràbiga tan viva *gzl* 'filar', 'afalagar', d'on, p. ex. *gazzál* 'filador' (i el nom del famós filòsof, *Al-Gazzal*); *gazzál* 'filador' és mot aràbic viu; i aquell derivat segueix usual fins avui a Algèria, transcrit a la francesa *Ghezloun* (GGAlg).

Un corollari versemblant de l'etimologia segura de Benicarló és la del gentilici *Benicarlandos*, transmès vulgarment pel poble; com sigui que KASTLON era l'equivalent del llatí *castellum*, crec que als habitants els digueren en llatí vulgar *PINNA-CASTULANOS, d'on *-carlanos*, canviat en *-andos* per ultracorrecció mossàraba del canvi cat. ND > N (potser ajudant-hi una pintoresca influència de *garlanda*).

¹ El Prof. J. Vernet en l'*Enc. Ling. Hisp.* I, 567, diu que ve de l'àr. «*Beni Karlün*»; però ni això és cap NP aràbic, ni tan sols existeixen en àrab arrels *qrl* ni *krl* (en els dicc. res de *qrl*, i res de *krl*, fora dels manlleus romànics *karayl* membre viril i *kiril* 'grill'). Etimologia engegada sense engaltar: Vernet fou l'iniciador de l'ofensiva (ben subvencionada: *catalán* más antiguo que *Castilla*, qué horror, disparate!) contra l'única etimologia sostenible, i raonada històricament i lingüística, de *català*, amb aquell hapax d'un NL «aràbic **talunia*» localitzat a l'Oest (!) de Sarifèna. — ² Qui temés entrar en el terreny pre-romà, potser suggerís un *CASTELLIONUM, genitiu plural o el mateix singular ll. vg. *CASTELLIONEM que ha donat el cat. *Castelló*, l'arag. *Castejón* i el fr.